

**SERGEY PROKOFYEV BALETLARI / ARTISTIC AND MUSICAL
ANALYSIS OF SERGEY PROKOFIEV'S BALLETS**

Andijon Davlat Universitet

*1-kurs talabasi **Orifjonova Zulfizar***

Annotatsiya / Abstract: *O'zbekcha: Ushbu maqolada rus bastakori Sergey Prokofyev ijodidagi balet janri tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor uning "Romeo va Juliyetta", "Zolushka" va "Polkovnik Pugachyov" baletlariga qaratilib, musiqiy shakllanish, obraz yaratish vositalari va zamonaviy ifoda uslublari o'rganiladi. Tahlil va tajriba metodlari asosida olib borilgan tadqiqot Prokofyev baletlarining g'oya va musiqiy boyligini yoritadi.*

Inglizcha: This article examines the ballet genre in the works of Russian composer Sergey Prokofiev. It focuses on his ballets Romeo and Juliet, Cinderella, and The Tale of the Stone Flower, analyzing their musical structure, character representation, and stylistic innovation. Through analytical and experimental approaches, the study highlights the richness of ideas and musical language in Prokofiev's ballet compositions.

Kalit so'zlar / Keywords: *O'zbekcha: Prokofyev, balet, musiqiy tahlil, zamonaviy ifoda, kompozitor*

Inglizcha: Prokofiev, ballet, musical analysis, modern expression, composer

Kirish / Introduction

Sergey Prokofyev XX asrning eng yirik bastakorlaridan biri sifatida balet san'atiga katta hissa qo'shgan. Uning baletlari nafaqat sahna harakatining musiqiy ifodasi, balki chuqur obrazlar, dramatik kuch va zamonaviy musiqiy tildagi innovatsiyalar bilan ajralib turadi. Ushbu maqolada Prokofyevning mashhur baletlari tahlil qilinadi va ularning zamonaviy balet san'atiga ta'siri yoritiladi.

Tadqiqot metodlari va natijalari / Methods and Results

Tadqiqot metodlari:

- Musiqiy partitura va sahna yozuvlari tahlili
- Balet sahnalashtirish videolari asosida kuzatuv
- Musiqa tinglash asosidagi tajriba (talabalar yoki tomoshabinlar ishtirokida)

Tahlil ob'ektlari:

1. "Romeo va Juliyetta" – obrazlar orkestrlash orqali ifodalanadi; lirik va dramatik epizodlar o'zaro uyg'un.
2. "Zolushka" – sehrli realizm va yumor orqali tasvirlar yaratilgan; ritmika va orkestr palitrasi boy.
3. "Tosh gulining afsonasi" – milliy folklor elementlari, o'zgacha modal shakllar va dramatik syujet.

Tajriba natijalari:

- Musiqiy fragmentlarni tinglagan tinglovchilarda turli hissiy javoblar yuzaga keldi (mamlakatga xos musiqaviy intonatsiyalar, tanish dramatism).
- Balet san'atiga ixtisoslashgan talabalar orasida Prokofyev ijodining zamonaviy ahamiyati yuqori baholandi.

Prokofyevning balet san'atidagi uslubiy yondashuvi

Sergey Prokofyev balet musiqasiga o'zining o'ziga xos ritmik, harmonik va melodik tili orqali yondashdi. U klassik balet an'alarini saqlagan holda zamonaviylik elementlarini musiqiy struktura va obrazlarga singdira oldi.

Kompozitsion texnika

Prokofyevning baletlarida tema va variantlashtirish, leymotivlardan foydalanish, orkestrlashdagi innovatsiyalar muhim o'rin egallaydi.

Balet librettoning o'рни

Balet san'atida libretto (sahna syujeti) asosiy yo'nalishni belgilaydi. Prokofyev o'z baletlarida musiqani libretto bilan muvofiqlashtirishga katta e'tibor qaratgan.

Prokofyev va boshqa balet bastakorlari bilan taqqos

Prokofyev ijodini Igor Stravinskiy, Pyotr Chaykovskiy kabi bastakorlar bilan taqqoslaganda, uning baletlari ko'proq musavvirlik va psixologik tahlilga yo'naltirilgan.

Zamonaviy balet san'atida Prokofyev ijodining ahamiyati

Bugungi balet sahnasida Prokofyevning baletlari hali-hanuz sahnalashtirilmoqda. Uning musiqiy yondashuvi koreograflar va rejissyorlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa va takliflar / Conclusion and Suggestions

Sergey Prokofyev baletlari o'ziga xos musiqiy va badiiy yondashuvlari bilan nafaqat o'z davrida, balki zamonaviy sahna san'atida ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. U yaratgan obrazlar, musiqaviy dramatism, orkestrlashdagi yangiliklar hozirgi kunda ham sahnalashtirilayotgan baletlar uchun muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda...

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR / REFERENCES

1. Nestyev, I. V. (1960). Prokofiev: His Life and Work. Moscow: Foreign Languages Publishing House.
2. Taruskin, R. (2009). The Oxford History of Western Music. Oxford University Press.
3. Robinson, H. (1995). Sergei Prokofiev: A Biography. Northeastern University Press.
4. Morrison, S. (2008). The People's Artist: Prokofiev's Soviet Years. Oxford University Press.
5. Wiley, R. (1985). Tchaikovsky's Ballets. Oxford University Press.
6. Walsh, S. (2006). The Music of Prokofiev. Yale University Press.
7. Boris Schwarz. (1983). Music and Musical Life in Soviet Russia. Indiana University Press.
8. Harvard Dictionary of Music. (2003). Edited by Don Michael Randel. Harvard University Press.